

Завертана А. В., курсант 1-го курсу
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки Національної
академії внутрішніх справ *Кудлай А. О.*

НЕБЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Соціум – це особлива система, певний організм, що розвивається за своїми специфічними законами, які характеризуються надзвичайною складністю. У соціумі взаємодіє велика кількість людей. Результатом цих зв'язків є особлива обстановка, що створюється в окремих соціальних групах, яка може впливати на інших людей, які не входять у дані групи. Процеси, що відбуваються в суспільстві загалом і в окремих громадських групах, вивчає соціологія. Закономірності поведінки та діяльності людей, обумовлені їх належністю до соціальних груп, а також психологічні характеристики цих груп вивчає соціальна психологія. Вплив соціальних факторів на стан здоров'я суспільства вивчає соціальна гігієна. Розглядаючи дану тему, варто вказати дефініцію предмету дослідження – соціальні небезпеки.

Соціальними називаються небезпеки, які отримали широке розповсюдження у суспільстві та ті, що загрожують життю й здоров'ю людей. Носіями соціальних небезпек є люди, які утворюють певні соціальні групи. Особливість соціальних небезпек полягає в тому, що вони загрожують великій кількості людей. Розповсюдження соціальних небезпек обумовлене особливостями поведінки людей окремих соціальних груп. Соціальні небезпеки дуже численні. Наприклад, до соціальних відносяться усі протиправні (незаконні) форми насильства, вживання речовин, що порушують психічну та фізіологічну рівновагу людини (алкоголь, наркотики), паління, самовбивства, шахрайство, шарлатанство, здатні завдати шкоди здоров'ю людей.

Надзвичайні ситуації соціального походження слід розглядати як певну обстановку на обмеженій території, що склалася в результаті виникнення небезпечних протиріч і конфліктів у сфері соціальних відносин, які можуть спричинити

або спричинили за собою людські жертви, шкоду здоров'ю людей або довкіллю, значні матеріальні втрати та порушення умов життєдіяльності соціуму.

Існує дві групи соціальних небезпек:

- перша група – пов'язана із взаєминами всередині людського співтовариства. До неї належать зростання тероризму і злочинності, військові конфлікти, наркоманія, відсталість економічного розвитку окремих регіонів та країн;

- друга група – відображення кризи у відносинах між суспільством і природою. До неї належать демографічні, продовольчі, енергетичні кризові явища.

Причини соціальних небезпек. У своїй основі соціальні небезпеки породжуються соціально-економічними процесами, які протікають у суспільстві. Водночас слід відзначити суперечливий характер причин, наслідком яких є соціальні небезпеки. Недосконалість людської природи – головна передумова появи соціальних небезпек. Наявність адекватної правової системи може виявитися основною умовою попередження та захисту від соціальних небезпек.

Розповсюдженню соціальних небезпек сприяє інтенсивний розвиток міжнародних зв'язків, туризму, спорту. Найпоширеніші небезпеки – конфлікти, наркоманія, нікотиноманія та алкоголь.

Під конфліктом слід розуміти зіткнення протилежних інтересів, поглядів, гостра суперечка, боротьба, що проявляється в різних видах (терор, насильство, війни).

До джерел відносяться: соціальна нерівність; система поділу рівностей (влада, матеріальні блага, соціальний престиж); релігійні переконання.

Конфлікти, що виникають в суспільстві і викликані будь-якими не політичними причинами називаються соціальними.

Існує дві форми перебігу конфлікту:

- відкрита – відверте протистояння, битва;
- закрита – коли відвертого протистояння не має, але точиться війна. Різновиди таких конфліктів: війни; тероризм.

Війна – це збройна боротьба між державами, їхніми коаліціями або соціальними, етнічними та іншими спільнотами, також під війною розуміється крайня ступінь політичної

боротьби, ворожі відносини між певними політичними силами. Ведення агресивної війни чи воєнних конфліктів, а також у змові, що спрямовано на вчинення таких дій карається позбавленням волі на строк 7–12 років.

Терор став складовою сучасного життя, набув глобального характеру, а тероризм – форма політичного екстремізму, застосування чи загроза найжорстокіших методів населення, включаючи фізичне знищення людей, залякування.

Найбільш поширеними терористичними актами є: напади на державні або промислові об'єкти; захоплення державних установ або посольств; захоплення літаків; розповсюдження інфекційних хвороб.

Терористичні акти, які створили небезпеку для життя людей, або заподіяли майнову шкоду чи інші наслідки. Якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки: залякування, провокації воєнного конфлікту, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення певних дій органами влади, службовими особами, караються позбавленням волі на 5–10 років.

Глобальна злочинність – соціальна проблема сучасності. Кожна особа повинна мати певні засоби та способи захисту.

Алкоголь – висококалорійний продукт. Алкоголь, який всмоктався руйнується, але той, який залишився, засвоюється тканинами. Головний орган, який бере участь в знешкодженні алкоголю – печінка. Клітини печінки при цьому зневоднюються, зморщуються. Відбувається часткова заміна клітин, що загинули, рубцями сполучної тканини. Вживання алкоголю призводить до психічних розладів і до певних соціалістичних конфліктів.

До своєї 140-ї сесії ВООЗ оприлюднила низку звітів, зокрема черговий звіт про рівень споживання алкоголю у 191 країні світу. За показником загального споживання алкогольних напоїв (легального і нелегального у перерахунок на літри абсолютного спирту на душу населення) Україна входить у першу десятку питущих країн світу: Молдова (17,4), Білорусь (17,1), Литва (16,2), Росія (14,5), Чехія (14,1), Україна (13,9), Андорра (13,8), Румунія (12,9), Сербія (12,6) та Австралія (12,6). У цілому за останні два роки від отруєння алкоголем, за даними Держстату України, постраждало

2170 осіб та 2272 особи у січні-листопаді 2016 року та січні-листопаді 2015 року відповідно, що становить по 0,4 % від загальної смертності населення України.

Тютюнопаління є іншою причиною появи соціального напруження і певного роду конфліктів (тютюн – фактор ризику більш ніж 25 хвороб).

Наркотики – це речовини, рослинного чи синтетичного походження, які потрапляючи в організм змінюють одну чи декілька функцій, а внаслідок багаторазового вживання призводять до психічної або фізичної залежності. Психологічна залежність – форма взаємовідносин між наркотиком та особистості, і ці взаємини залежать як від специфічності, так і від потреб особистості, які цей наркотик задовольняє. Фізична залежність – стан адаптації, що виражається в явних порушеннях фізіології у випадку припинення вживання наркотиків.

Україна є однією з найбільш уражених епідемією ВІЛ країн в Європі – понад 1 % дорослого населення країни нині живе з вірусом імунodefіциту людини. «Рушійною силою» епідемії як і раніше залишаються споживачі ін'єкційних наркотиків, більшість з яких становлять чоловіки. Однак нині збільшилася кількість нових випадків ВІЛ-інфекції серед жінок, що вживають наркотики ін'єкційним шляхом, зараз це майже половина всіх випадків ВІЛ-інфікування в такій групі, і це число зростає.

Основним наркотиком в Україні залишився екстракт опіуму. Збільшилася частка споживачів вуличного метадону, амфетаміну та таблетованого бупренорфіну «Субутекс», який на території України не зареєстрований для медичного застосування.

За оновленими оцінками в Україні на початок 2017 року мешкало понад 237 тис. людей з ВІЛ усіх вікових категорій. Поширеність ВІЛ у віковій групі 15–49 років становила 0,95 %. Станом на 1 січня 2017 року під наглядом у закладах охорони здоров'я перебувало 132 945 ВІЛ-інфікованих громадян України (показник 313,3 на 100 тис. населення), зокрема 38 730 хворих на СНІД (показник 91,3 на 100 тис. населення). Більше половини усіх ВІЛ-інфікованих осіб, які офіційно перебувають під медичним наглядом, проживають на територіях Дніпропетровської, Одеської областей та м. Києва.

Щодо профілактики наркоманії в Україні визначено Стратегією державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 року № 735-р.

Аналізуючи вищевикладене можемо стверджувати, що, головними показниками соціальних загроз є темпи наростання несприятливих процесів в соціальній структурі й відносинах суб'єктів, сфері соціального забезпечення життєдіяльності людей.

Отже, можна зробити висновок, що захист від соціальних небезпек полягає в профілактичних заходах, спрямованих на ліквідацію цих небезпек. Крім того, потрібна відповідна психологічна і фізична підготовка людини, що дозволяє адекватно діяти в небезпечних ситуаціях.

Історичний досвід людства свідчить, що нехтування соціальними безпеками, ігнорування веде до того, що вони стають погано керованими, переростають в екстремальну стадію і перетворюються на надзвичайні ситуації соціального характеру, що багаторазово перевищують за своїми наслідками надзвичайні ситуації іншого походження (природні, техногенні, екологічні тощо).